

JOGI FÓRUM PUBLIKÁCIÓ

**A fiataloknál alkalmazandó diverziós eljárások -
Az elterelés formái a büntetőeljárásban**

Szerző:

dr. Tormási-Almási Tímea

Szeged, 2021. január 20.

I. Bevezetés

A fiatalkori bűnözés napjaink egyik meghatározó problémája. Az általuk elkövetett bűncselekmények száma, agresszivitása kiemelt figyelmet igényel. Témám a bírói eljárástól eltekintő intézkedések és eljárások. A fiatalkorúak kriminalitása, annak megítélése komplex, és nem kizárólag jogi feladat. Álláspontom szerint a bűncselekmény „csak” az okozat. Az odáig vezető út, az elkövetés okainak feltárása a büntetés kiszabás során különös jelentőséggel bír. Ezek ismerete nélkül nem lehet jó döntést hozni. Kiemelném továbbá a gyermek közvetlen környezetére háruló feladatot. Fontos hogy időben észrevegye a problémát, a gyermeknek segítséget nyújtson és visszaterelje a helyes útra. Ha viszont már megtörtént a baj, és az elkövetett tett beleillik egy törvényi tényállásba, akkor sincs veszte minden. A speciális anyagi jogi és eljárásjogi szabályoknak segíteni kell a fiatalkorú elkövető helyes irányba fejlődését és a társadalomba való reintegrációját. Mi visz rá egy gyereket a bűncselekmény elkövetésére? Mitől speciálisak a fiatalkorúakra vonatkozó anyagi és eljárásjogi szabályok? Hogyan valósul meg a „más bánásmód”, „a büntetés helyett nevelés” elv? Hogyan működik a bírói eljárástól eltekintő (elterelő) igazságszolgáltatás? Mitől gyermekbarát az igazságszolgáltatás? A fiatalkorúak elleni eljárások számos kérdést vetnek fel. A probléma összetett, a válaszok még összetettebbek és több tudományban keresendők. Dolgozatomban a fiatalkorúak elleni büntetőeljárás speciális szabályaira helyezem a hangsúlyt, az elterelés eljárásjogi és néhány anyagi jogi intézményeire vonatkozó rendelkezések bemutatásán keresztül.

Bevezetésként Lévay Miklósnak Rosta Andrea: A fiatalkorú bűnözés kriminológiája és szociológiája című tankönyvének Ajánlójából idéznék egy gondolatot, mely szerint a felnövekvő korosztályok kriminalitására való reagálás nem egyszerűen büntetőjogi kérdés.¹

II. Z-generáció

Korunk fiataljainak helyzete egyáltalán nem egyszerű. Az elmúlt évtizedekben számos változás zajlott le, melyek közvetetten vagy közvetlenül érintették az ifjúság helyzetét. A magyar fiatalok helyzete leképezi a társadalom egészét. Ahogyan a társadalom egésze, úgy ez a korcsoport sem egységes.

---

¹Rosta Andrea: A fiatalkorú bűnözés kriminológiája és szociológiája tankönyv Ajánlója, L'Hartmattan kiadó-Uránia Ismeretterjesztő Alapítvány, Budapest 2014., 7. o.

Szociális helyzetük, családi környezetük, életesélyeik, a bűnözéssel való találkozásuk, értékviláguk eltér egymástól. A hazai szociológiai kutatások megerősítik, hogy a mai magyar társadalom főbb csoportjai, rétegei életkörülményeiket, gazdasági helyzetüket tekintve is eltérő adottságokkal rendelkeznek. Részben ezzel összefüggésben életérzéseik, a mindennapjaik, a jövőhöz való viszonyuk, pszichés jóllétük is eltérő képet mutat.²

Az ún. Z-generációba sorolható korosztály (az 1995-2010 között születettek, 10-25 év közöttiek)³ hazánk első globális generációja. Ők azok, akik a legkisebb családba születtek, és a legidősebb anyák mellett nevelkednek. A korábbi generációkhoz képest a legiskolázottabbak és a leghosszabb várható élettartammal rendelkeznek. Az internet és a média számukra létfontosságú, állandó kapcsolatban állnak vele.⁴ Ők azok, akik számára elképzelhetetlen élni okos telefonok és egyéb digitális számítástechnikai eszközök nélkül. A Z-generációra használt másik fogalom a Marc Prensky által alkotott „digitális bennszülöttek” kifejezés.⁵ Az okos eszközök segítségével egyre több információhoz jutnak, rengeteg ismeretük van a világról. Sajátos jellemzőjük, hogy túlnyomórészt az internetezéssel töltik szabadidejüket, hétvégén is szívesebben maradnak a négy fal között. A közösségi oldalak, illetve a Youtube nagy befolyással van rájuk. Egyre kevesebb időt töltenek olvasással, és egyre többet játszanak számítógépes játékokkal. Online módon folyamatosan kapcsolatban vannak egymással, így személyes kapcsolataik háttérbe szorulnak.

A Z generáció számára úgy tűnik minden adott a boldogsághoz. A digitális világ negatívumai azonban őket sem kímélik. Amennyi előnyt jelent a technika fejlődése, annyi veszélyt is rejt magában. Az árnyoldalak között megemlíteném a közvetlen kommunikáció hiányát, a társalanságot. Sokan magányosak. Konfliktuskezelési és indulatkezelési készségük hiányos, nem ritka közöttük olyan, aki depresszióval küzd. Szorongnak attól, hogy lemaradnak valamiről illetve attól, hogy hogyan vélekedik róluk az online közösség. Hatalmas elvárásokat közvetít feléjük a világ. Megfelelési kényszer a szülők,

---

²Csemáné Váradi Erika: „Színlelni boldog éveket...” A büntető hatalom korlátainak megtartása: a büntetés mint végső eszköz, Tanulmányok Gönczöl Katalin tiszteletére, ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2014., 84. o., http://www.eltereader.hu/media/2014/05/Gonczol_READER.pdf, Letöltés dátuma: 2021. január 20.

³<https://www.kormanyhivatal.hu/download/2/18/60000/Y%20%C3%A9s%20Z%20gener%C3%A1ci%C3%B3%20mint%20a%20j%C3%B6v%C5%91%20munka%C3%A1llal%C3%B3i.pdf>, Letöltés dátuma: 2021. január 20.

⁴Csemáné i. m. 88. o., http://www.eltereader.hu/media/2014/05/Gonczol_READER.pdf, Letöltés dátuma: 2021. január 20.

⁵ Marc Prensky: Digitális bennszülöttek, digitális bevándorlók 2001. 1. o., http://goliat.eik.bme.hu/-emese/gtk-mo/didaktika/digital_kids.pdf, Letöltés dátuma: 2021. január 20.

az iskola, a barátok felé, ahol olykor kudarcokkal szemben találják magukat, és ez komoly belső feszültséget generálhat.⁶

A digitális világ nem mindenki számára könnyen elérhető. A szegregált helyzetben élő, számos hátránnyal rendelkező fiatalok és a digitális eszközökkel bíró fiatalok között óriási a különbség, mondhatni szakadék húzódik. Napjainkban a fő értékmérő a javak birtoklása. Sokak szerint a pénz a gazdagság és a siker titka. A márka fontos státuszszimbólum. Aki nem rendelkezik e tárgyakkal, aki nem élheti az általuk szimbolizált életstílust, az sikertelen ember. A fiatalok - különösen azok, akik rosszabb anyagi körülmények között élnek - a boldogságot és a sikert a tárgyak - akár bűncselekmények elkövetése útján- megszerzésében látják. Kérdés az, hogy fiatalok a környezetükből érkező negatív hatásokat hogyan dolgozzák fel, hogyan kezelik az őket ért stresszt, hogyan küzdenek meg a felnőtté válás során az „ifjúkori válsággal”.⁷

A fiataikorúak által elkövetett bűncselekmények megítélésénél kiemelt jelentősége van az elkövetés (bűnözés) okainak, a mikrokörnyezeti hatásoknak, a gyermekek szocializációját befolyásoló tényezőknek, köztük a családnak, a kortársaknak, a médiának és az iskolának. Jelen dolgozatomban ezen tényezők elemzésére nem térek ki, de rendkívül fontosnak tartom a harmonikus, kiegyensúlyozott légkörrel rendelkező családi környezetet. Egy gyermek személyiségfejlődéséhez elengedhetetlen a családi kötelék. „A család az első és elsődleges értékrend-közvetítő a gyermek számára. A gyermek sorsa nagyban függ attól, hogy a családja milyen értékeket közvetít felé. A szülő élete a gyerek előtt zajlik, és az évek folyamán a gyerek akarva-akaratlanul azonosul szüleivel: átveszi világképüket, legfontosabb erkölcsi normáikat, ítéleteiket és szinte ösztönszerűen utánozza viselkedésüket.”⁸ A gyermekkori szocializáció fő tényezője a család, amely elindítja a személyiség megalapozásának, differenciálódásának folyamatát.⁹

A pszichológusok, a szociológusok és a kriminológusok is egyetértenek abban, hogy a család egy gyermek életében az alapvető egység, a harmónikus családi közeg mindennél fontosabb. A diszfunkcionálisan működő család visszafordíthatatlan károkat okoz a gyermek

---

⁶Csemáné i. m. 89. o., http://www.eltereader.hu/media/2014/05/Gonczol_READER.pdf, Letöltés dátuma: 2021. január 20.

⁷Lásd bővebben Hamvai Csaba - Sima Ágnes - Pikó Bettina: Veszélyes iskola vagy veszélyes élet? A serdülőkori krízis mint fejlődéstani kihívás, <https://epa.oszk.hu/01500/01551/00045/pdf/916.pdf>, Letöltés dátuma: 2021. január 20.

⁸Ranschburg Jenő: Szülők könyve, Saxum Kiadó Bt., 2007. 2009. 303. o.

⁹Sárik Eszter: Az iskola betegei, avagy az iskola beteg, Pedagógiai Szemle, 2001. június, <https://epa.oszk.hu/00000/00035/00050/2001-06-ta-Sarik-Iskola.html>, Letöltés dátuma: 2021. január 20.

személyiségfejlődésében, melynek káros következményeit egy életen át viseli. A szülői figyelemhiány, a családon belüli erőszak és a rossz anyagi körülmények vezethetnek a fiatal deviáns, erőszakos magatartásához. Ehhez párosul a rossz baráti környezet, akik mint veszélyeztető tényező jelentős hatással vannak a serdülő korban lévő fiatalra. Innentől már csak egy félresikerült lépés és a fiatal szemben találja magát az igazságszolgáltatás rendszerével.

Hogyan jutunk el a büntető igazságszolgáltatáshoz, mikor lesz a cselekmény bűncselekmény? Amikor a fiatal által elkövetett cselekmény már veszélyes a társadalomra, beleillik egy adott büntett vagy vétség törvényi tényállásába, illetve amelyre már a hatályos büntetőjogi törvény büntetés kiszabását rendeli. Az intézményes reakciók büntető jellegűek. Egy cselekmény akkor lesz veszélyes a társadalomra, ha az a tevékenység vagy mulasztás, mások személyét vagy jogait, illetve Magyarország Alaptörvény szerinti társadalmi, gazdasági, állami rendjét sérti vagy veszélyezteti.¹⁰ Ebben az esetben a fiatal már az igazságszolgáltatás rendszerében találja magát.

III. Fiatalkorú fogalma

Gyermek az a személy, aki tizenharmadik életévét nem töltötte be, kivéve ha a reá alkalmazandó jogszabályok értelmében nagykorúságát már korábban eléri.¹¹ A jogtudomány megkülönbözteti a kiskorú, a gyermekkorú és a fiatalkorú fogalmát. Kiskorú az a személy, aki még nem töltötte be a 18. életévét.¹² Ezt a meghatározást a Polgári Törvénykönyv definiálja és használja. A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (továbbiakban: Btk.) két csoportot különböztet meg, ismeri a gyermekkorú illetve a fiatalkorú fogalmát. Fiatalkorú az, aki a bűncselekmény elkövetésekor tizenkettedik életévét betöltötte, de a tizenharmadikat nem.¹³ Gyermekkorú, a tizennégy év alatti személy.¹⁴ A büntethetőség korhatára a tizennegyedik életév azzal, hogy a Btk. a gyermekkorú bűnelkövetők büntetlenségét hat bűncselekmény esetén feloldja, és büntethetőség korhatárát a 12. életév betöltéséhez köti, amennyiben a gyermek az elkövetéskor rendelkezett a bűncselekmény

---

¹⁰ 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről szóló (továbbiakban: Btk.) 4. § (2) bekezdés

¹¹ Egyesült Nemzetek Szervezetének A gyermekek jogairól szóló, New Yorkban 1989. november 20-án kelt Egyezményének 1. cikke, <https://unicef.hu/wp-content/uploads/2014/10/ENSZ-egyezm%C3%A9ny-a-gyermekek-jogair%C3%B3l.pdf>, Letöltés dátuma: 2021. január 20.

¹² 2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről 2:10. § [A kiskorúság] (1) bekezdés, <https://uj.jogtar.hu/#doc/db/1/id/A1300005.TV/ts/20210101/>, Letöltés dátuma: 2021. január 20.

¹³ Btk. 105. §

¹⁴ Btk. 16. §

következményeinek felismeréséhez szükséges belátással.¹⁵ A fiatalkorú fogalmát a magyar jogban tehát a büntető anyagi jog határozza meg.¹⁶

IV. A fiatalkorú elleni büntetőeljárás, valamint a büntetés célja

A fiatalkorúak büntető igazságszolgáltatásának alapvető anyagi rendelkezéseit a Btk. határozza meg, az eljárásjogi szabályokat pedig a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (a továbbiakban: Be.) fekteti le.

A büntetőeljárás olyan jogilag rendezett eljárási cselekmények sorozata, amelyek annak eldöntésére szolgálnak, hogy történt-e bűncselekmény, azt ki követte el és miként, milyen formában és keretek között érvényesíthető a terhelte a büntető anyagi jog.¹⁷

A büntetés célja a társadalom védelme érdekében annak megelőzése, hogy akár az elkövető, akár más bűncselekményt kövessen el. A büntetést a törvényben meghatározott keretek között, céljának szem előtt tartásával úgy kell kiszabni, hogy az igazodjon a bűncselekmény tárgyi súlyához, a bűnösség fokához, az elkövető társadalomra veszélyességéhez, valamint az egyéb enyhítő és súlyosító körülményekhez. A fiatalkorúval szemben kiszabott büntetés vagy alkalmazott intézkedés célja pedig elsősorban az, hogy a fiatalkorú helyes irányba fejlődjön, és a társadalom hasznos tagjává váljon, erre tekintettel az intézkedés vagy büntetés megválasztásakor a fiatalkorú nevelését és védelmét kell szem előtt tartani.¹⁸

A Btk-ban megfogalmazott nevelési elv az eljárásjogot is áthatja, ugyanis a fiatalkorú elleni büntetőeljárást úgy kell lefolytatni, hogy az a fiatalkorú nevelésének, illetve testi, értelmi, erkölcsi és érzelmi fejlődésének az előmozdításával biztosítsa a fiatalkorú társadalmi beilleszkedését, és azt, hogy a fiatalkorú ne kövessen el újabb bűncselekményt.¹⁹ A fiatalkorúakkal szembeni büntetőeljárás

---

¹⁵ Karsai Krisztina (szerk.): Nagykomentár a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvényhez a 16. §-ához. Lásd továbbá: A Btk. 16.§-át, mely szerint nem büntethető, aki a büntetendő cselekmény elkövetésekor a tizennegyedik életévét nem töltötte be, kivéve az emberölés [160. § (1)-(2) bekezdés], az erős felindulásban elkövetett emberölés (161. §), a testi sértés [164. § (8) bekezdés], a terrorcselekmény [314. § (1)-(4) bekezdés], a rablás [365. § (1)-(4) bekezdés] és a kifosztás [366. § (2)-(3) bekezdés] elkövetőjét, ha a bűncselekmény elkövetésekor a tizenkettedik életévét betöltötte, és az elkövetéskor rendelkezett a bűncselekmény következményeinek felismeréséhez szükséges belátással.

¹⁶ Polt Péter (főszerk.): Komentár a Be. törvényhez a 678. §-ához

¹⁷ Komentár a Be. törvényhez a 677. §-ához

¹⁸ Btk. 79.§,80.§,106.§

¹⁹ Be. 677. §

elsődleges funkciója tehát a fiatalkorúakra vonatkozó büntetőjogi rendelkezések, azaz az anyagi jog megfelelő alkalmazásának biztosítása.

A fiatalkorú elleni büntetőeljárás személyi hatálya a fiatalkorú büntető anyagi jogi fogalmához igazodik. Ennek megfelelően a fiatalkorú elleni büntetőeljárásnak azzal szemben van helye, aki a bűncselekmény elkövetésekor a tizenkettedik életévét betöltötte, de a tizennyolcadikat nem. Ez azt jelenti, hogy az elkövető a tizenkettedik születésnapján még gyermekkorúnak, a tizennyolcadik születésnapján pedig még fiatalkorúnak számít.²⁰

V. Nemzetközi jogforrások

Az európai, fiatalkorúakra vonatkozó igazságszolgáltatási rendszernek több elvi követelménynek meg kell felelni. Négy alapelv hatja át az igazságszolgáltatást: a minimális beavatkozás követelménye, amely szerint elsőbbséget kell kapjanak a diverziós, a büntetőeljárás teljes lefolytatásától, főként a bírói eljárástól eltekintő (elterelő) megoldások. Fontos kritérium a felnőtt korúakhoz képest a „más elbánás/bánásmód”, „a büntetés helyett nevelés” elv érvényesítése, továbbá a resztoratív szemlélet, azaz a helyreállító igazságszolgáltatás, ahol jóvátétellel juttatják érvényre a sértett érdekeit. A jogkövetkezmények területén pedig fontos alapelv a szabadságelvonással járó szankciók ultima ratio jellege, azaz végső eszközként való alkalmazása.²¹ Fontos szempont a mediáció széles körben való alkalmazása, a család, a közösség bevonása, szerepének hangsúlyozása.

A fiatalkorúak büntető igazságszolgáltatási rendszerének kialakítását jelentős mértékben meghatározzák a magyar jog részévé váló Egyesült Nemzetek Szervezetének (ENSZ) Egyezményei, az Európai Unió alapdokumentumai, valamint a hazai jogrendbe átültetésre kerülő Európai Parlament és a Tanács által kiadott irányelvek. A kötelező normatartalmat hordozó nemzetközi dokumentumokon kívül számos ENSZ határozat, az ENSZ Gyermekjogi Bizottsága által kiadott kommentár, valamint az Európa Tanács Miniszteri Bizottsága által kiadott ajánlás és iránymutatás létezik.²² A keletkezett

---

²⁰ Kommentár a Be. törvényhez a 678. §-ához

²¹ Belovics Ervin, Gellér Balázs, Nagy Ferenc, Tóth Mihály: Büntetőjog I.; Általános rész; A 2012. évi C. törvény alapján 2014., 15. fejezet, A fiatalkorúak büntetőjoga, Nemzetközi egyezmények és tendenciák, https://regi.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop425/2011_0001_548_Buntetojog/ch15.html, Letöltés dátuma: 2021. január 20.

²² Kommentár a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvényhez a 676. §-ához

ajánlások és iránymutatások a gyermeki jogokat hivatottak biztosítani, ezen túlmenően alapvető követelményként fogalmazzák meg a gyermekközpontú igazságszolgáltatást, és ennek garanciális feltételeit is deklarálják. A nemzetközi dokumentumok legfontosabb elvárásai között szerepel - többek között -, hogy az eljáró hatóságok a fiatalkorúakkal szemben folytatott eljárást késedelem nélkül fejezzék be, a fiatalkorúak fogva tartását lehetőség szerint kerüljék el, az államok hozzanak létre olyan intézményeket, amelyek biztosítsák a hatóságok fiatalkorúak ügyeivel foglalkozó tagjainak speciális képzését és a fiatalkorúak magánéletének védelmét az eljárás minden szakaszában. Elvárás továbbá, hogy az államok biztosítsák a gyermekbarát nyelvhasználatot és környezetet.²³

A nemzetközi jogforrások közül kiemelném a Gyermek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20-án kelt Egyezményt, az Európa Tanács Miniszteri Bizottságának a fiatalkori bűnözés kezelésének új módszereiről és a fiatalkorúakra vonatkozó igazságszolgáltatás szerepéről szóló, a tagállamokhoz intézett 2003. szeptember 24-i ajánlását, az Európai Parlament és Tanács 2016/800 (EU) irányelvét (Children irányelv), illetve az Európa Tanács által 2010. november 17-én elfogadott, a Gyermekbarát Igazságszolgáltatásról szóló Iránymutatást.

A New Yorki egyezményben megfogalmazottak szerint - melyet Magyarország az 1991. évi LXIV. törvénnyel hirdetett ki - a gyermek őrizetben tartása vagy letartóztatása, vagy vele szemben szabadságvesztés-büntetés kiszabása csak végső eszközként alkalmazható a lehető legrövidebb időtartammal.²⁴ Az államoknak önálló rendszert kell kidolgozniuk a fiatalkorúakat illető igazságszolgáltatás számára, amely nem büntető jellegű célokkal működik. A fiatalkorúak ügyeit elsősorban bírói eljárás mellőzésével kell kezelni és gondoskodni kell az alternatív megoldásokról az intézményes megoldások helyett.²⁵

Az Európa Tanács Miniszteri 2003. szeptember 24-i ajánlása hangsúlyozza a „más elbánásra” lehetőséget biztosító igazságszolgáltatási rendszer fontosságát. „A „más elbánás” lényege: a nevelési

---

²³ Nagy Alexandra - Nagyné Gál Mónika A fiatalkorúak elleni büntetőeljárás sajátosságai, Büntetőjogi Szemle 2018/1. szám 55-56. o.

https://hvgorac.hu/pdf/BJSZ_2018_1.pdf, Letöltés dátuma: 2021. január 20.

²⁴ 1991. évi LXIV. törvény a Gyermek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20-án kelt Egyezmény kihirdetéséről 37. cikk

²⁵ 1991. évi LXIV. törvény a Gyermek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20-án kelt Egyezmény kihirdetéséről szóló 40. cikk

eszme középpontba állítása, a speciális prevenció előtérbe helyezése, intézményi szinten a felnőtt bűnelkövetőkre vonatkozótól elkülönülő büntető igazságszolgáltatási rendszer.”²⁶

A büntetőeljárás során gyanúsított vagy vádlott gyermekek részére nyújtandó eljárási biztosítékokról szóló Európai Parlament és Tanács 2016/800 (EU) irányelve (Children irányelv) célja, hogy eljárási biztosítékokat hozzanak létre, amelyek garantálják, hogy a büntetőeljárás során a 18 év alatti eljárás alá vont gyermekek képesek legyenek velük szemben folyamatban lévő eljárások megértésére és követésére, valamint a tisztességes eljáráshoz való joguk gyakorlására, továbbá hogy megelőzhető legyen a gyermekek bűnisméltése és elősegíthető legyen társadalmi beilleszkedésük. Az irányelv jelentősége, hogy az eddigi legátfogóbb módon tartalmazza a fiatalokorúakat megillető különleges eljárási biztosítékok minimumszabályait.

Az irányelv alapvető követelményként határozza meg a fiatalokorúak esetében a szabadságelvonás, különösen a fogvatartás, csak a legvégső esetben legyen alkalmazható, az illetékes hatóságok, amennyiben lehetséges a fogva tartástól eltérő alternatív intézkedéseket alkalmazzanak. Megfogalmazta a különleges bánásmódot szabadságelvonás esetén, mely szerint a gyermekeket a felnőtt korúaktól elkülönítve kell fogva tartani, kivéve, ha ez ellentétes a gyermek mindenek fölött álló érdekével.²⁷

Kiemelendő az Európa Tanács Miniszteri Bizottságának 2010-ben megszövegezett iránymutatása a gyermekbarát igazságszolgáltatásról, mely szerint amennyiben azok szolgálják leginkább a gyermek legfőbb érdekét érdekeit, ösztönözni kell a bírósági eljárás alternatíváinak, így a közvetítésnek (mediáció), a bírósági útról való elterelésnek (diverzió), valamint az alternatív vitarendezési módoknak az alkalmazását.²⁸ Az ET dokumentum szerint az igazságszolgáltatás gyermekbarát jellegének erősítése az egyik legfontosabb intézkedés. A gyermekbarát igazságszolgáltatás egy olyan igazságszolgáltatást jelent, amely garantálja, tiszteletben tartja és hatékonyan érvényre juttatja valamennyi gyermeki jogot az elérhető legmagasabb színvonalon, az alábbiakban rögzített alapelvek

---

²⁶ Lévay Miklós: (2005) Az Európa Tanács R (2003) 20. számú ajánlása a fiatalokorú bűnelkövetőkre vonatkozó igazságszolgáltatási rendszerről In: Ligeti K. (szerk.) Wiener A. Imre ünnepi kötet. Budapest: KJK-Kerszöv Kiadó, 517-529. o., Család Gyermek Ifjúság 2005/3. sz. 21. o., http://epa.oszk.hu/03400/03457/00045/pdf/EPA03457_csalad_2005_3_021-027.pdf, Letöltés dátuma: 2021. január 20.

²⁷ Az Európai Parlament és Tanács a büntetőeljárás során gyanúsított vagy vádlott gyermekek részére nyújtandó eljárási biztosítékokról címet viselő 2016/800 (EU) irányelve 4-20. cikk

²⁸ Az Európa Tanács Miniszteri Bizottságának 2010-ben megszövegezett iránymutatása a gyermekbarát igazságszolgáltatásról <https://rm.coe.int/16806a4541>, Letöltés dátuma: 2021. január 20.

szem előtt tartásával és a gyermek fejlettségének, érettségi fokának, és az ügy körülményeinek figyelembevételével. Így a gyermekbarát igazságszolgáltatás jellemzői különösen az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférés, a gyermek életkorának megfelelő, gyors, az emberi méltóságot figyelembe vevő rendszer, amelyben érvényre jut a gyermek joga az eljárásban való részvételre, az eljárás megértésére, a magán-és családi életének tiszteletben tartására és méltóságára.²⁹

A fiatalkorúakra vonatkozó magyar szabályok az egységes büntetőjogi szabályozás részét képezik. A büntető törvénykönyvbe és a büntetőeljárásról szóló törvénybe foglalt általános szabályok érvényesek a fiatalkorúakra is, az ott meghatározott - többnyire a fiatalkorúak védelmét szolgáló és speciális eljárási garanciákat nyújtó - eltérésekkel. A Be. a fiatalkorú elleni büntetőeljárás speciális szabályait a külön eljárások között, a XCV. Fejezetében állapítja meg, azzal hogy a XCV. Fejezet felépítése követi a Be. szerkezetét, oly módon, hogy a külön eljárások szabályozási elvei szerint csak azokat a szabályokat állapítja meg, amelyek eltérnek a törvény egyéb rendelkezéseitől.³⁰ A Btk. a XI. Fejezetben foglalja össze azon rendelkezéseket, amelyek csak a fiatalkorúakra vonatkoznak azzal, hogy a XI. fejezetben foglalt speciális rendelkezéseket leszámítva a fiatalkorúakra a felnőtt korúakra irányadó rendelkezéseket kell alkalmazni.³¹ Elsődlegesen tehát azt kell megvizsgálni, hogy a külön fejezetek tartalmazznak-e speciális előírásokat, amennyiben nem, akkor mind az anyagi jogi, mind az eljárásjogi szabályok vonatkozásában a felnőttekre vonatkozó rendelkezéseket kell irányadónak tekinteni.

A nemzetközi elvárásoknak megfelelően a Be. fiatalkorúakra vonatkozó speciális szabályai biztosítják, hogy a büntetőeljárás során a fiatalkorú ne csupán „terhelt” legyen, hanem gyermek is maradjon. Elvárás, hogy az eljáró hatóságok úgy folytassák le az eljárást, hogy figyelembe vegyék a fiatalkorú sajátos személyiségét, speciális igényeit, így erősítsék a fiatalkorú törvények iránti tiszteletét, illetve helyes irányú fejlődését. Abban az esetben ugyanis, ha nem fordítunk megfelelő hangsúlyt arra, hogy a fiatalkorú elkövető egy garanciális szabályokkal támogatott „gyermekbarát” eljárás részese legyen, akkor a büntetőeljárás tovább erősíti a fiatalkorú és környezete között a bűncselekmény elkövetése

---

²⁹ Gyurkó Szilvia: Gyermekbarát igazságszolgáltatás 111. o., http://www.okri.hu/images/stories/KT/KT_49_2012/007_gyurko.pdf , Letöltés dátuma: 2021. január 20.

³⁰ Kommentár a Be. törvényhez a 676. §-ához

³¹ Nagykomentár a Btk. törvényhez

miatt kialakult konfliktust, a fiatalkorú nem érti meg az eljárást, nem tud és nem akar majd együttműködni a hatóságokkal.³²

VI. A magyar büntető igazságszolgáltatás a fiatalkorú vonatkozásában, az elterelés formái

Hazánk fiatalkorúakra vonatkozó igazságszolgáltatási rendszere megfelel az európai elvárásoknak. A fiatalkorúak esetében alkalmazható jogkövetkezmények a felnőttekéhez képest enyhébbek, figyelembe veszi a gyermekek fejlődési sajátosságait. Érvényesül a más elbánás, és a büntetés helyett a nevelés elve. A szabadságelvonással nem járó szankciók élveznek elsőbbséget. A szabadságelvonó jogkövetkezmények csak ultima ratio-ként és a felnőttekhez képest enyhébb tartamban kerülnek alkalmazásra. A fiatalkorúval szemben kiszabott büntetés vagy alkalmazott intézkedés célja elsősorban az, hogy a fiatalkorú helyes irányba fejlődjön, és a társadalom hasznos tagjává váljon, erre tekintettel az intézkedés vagy büntetés megválasztásakor a fiatalkorú nevelését és védelmét kell szem előtt tartani. A New Yorki egyezményben foglaltakkal összhangban a fiatalkorúval szemben büntetést akkor kell kiszabni, ha intézkedés alkalmazása nem célravezető.³³ A fiatalkorúval szemben szabadságelvonással járó intézkedést alkalmazni vagy szabadságelvonással járó büntetést kiszabni pedig csak akkor lehet, ha az intézkedés vagy a büntetés célja más módon nem érhető el. Fontos szempont, hogy a fiatalkorúak ügye - amennyiben a törvény lehetővé teszi - bírósági eljárás nélkül kerüljön rendezésre. A büntető törvénykönyvben és a büntetőeljárás jogi törvényben is megtalálhatóak a diverziós, azaz a büntetőeljárás lefolytatásától eltekintő eljárások. A jogalkotó számos garanciális szabállyal kívánja biztosítani a nevelés előnybe helyezését a büntetéssel szemben, és a fiatalkorú elkövetők reszocializációját.

Az elmúlt évtizedek kutatásainak, valamint a hazai és nemzetközi tapasztalatoknak köszönhetően napjainkra általánosan elfogadottá vált, hogy a fiatalkorúak ügyeiben - amennyiben lehetséges - kerülni kell a represszív megközelítést, és törekedni kell a fiatalkorúak helyes irányú fejlődését elősegítő alternatív szankciók, valamint a helyreállító igazságszolgáltatás széles körű alkalmazására. A Gyermejjogi Egyezmény 40. cikkének 3/b. pontja értelmében azonban a fiatalkorúak ügyeinek bírói út mellőzésével történő kezelése nem járhat a jogaik és a fiatalkorú terhelteket megillető speciális

---

³² Dr. Nagy - Nagyné i. m. 55. o.

https://hvgorac.hu/pdf/BJSZ_2018_1.pdf, Letöltés dátuma: 2021. január 20.

³³ Nagykommentár a Btk. törvényhez a 106. § (2) bekezdéshez

eljárési biztosítékok sérelmével.³⁴ A fiatalkorúak büntető igazságszolgáltatása annál inkább felel meg a vele szemben támasztott speciális követelményeknek, minél szélesebben biztosítja a bírósági tárgyalás mellőzését, azaz az elterelést és a szabadságelvonással nem járó szankciókat helyezi előtérbe.³⁵ Az Országos Kriminológiai Intézet szerint két fiatalkorú bűnelkövetői kört lehet azonosítani: az egyikbe tartoznak az ún. „egyszeri elkövetők”, míg a másik körbe tartoznak azok, akik már gyermekkorukban is sorozatos kriminális magatartást tanúsítanak.³⁶ Az elterelés formái abban az esetben alkalmazhatóak, ha a büntetés célja büntetés kiszabása nélkül is elérhető. A kiemelkedő tárgyi súlyú és társadalomra veszélyes, erőszakos bűncselekményeket elkövető fiatalkorúak esetében az elterelés formái nem tudják elérni a kívánt célt, így ezekben az esetekben a klasszikus igazságszolgáltatás intézményei alkalmazhatóak.

Az elterelés formái mind az anyagi jogban, mind az eljárásjogban megtalálhatóak. Céljuk az eljárás gyors, és hatékony befejezése - a törvényben meghatározott esetekben és keretek között - oly módon, hogy az általános, illetve a speciális prevenciónak a jogalkalmazó bírósági eljárás lefolytatása nélkül, vagy bírósági eljárásban büntetés kiszabása nélkül érvényt szerezzen. Ezen elterelési formák: a feltételes ügyészi felfüggesztés, közvetítői eljárás, tevékeny megbánás, próbára bocsátás, pártfogó felügyelet, jóvátételi munka, megrovás.

1. *Ügyész szerepe a fiatalkorúak elleni büntetőeljárásban*

A diverziós (elterelő) megoldások alkalmazására elsősorban és az eljárás során legkorábban az ügyészségnek van lehetősége. Ide tartozik a közvetítői eljárásra utalás, és a feltételes ügyészi felfüggesztés. A fiatalkorúak vonatkozásában a 2019. évben az ügyészség 2012 esetben döntött vádemelésről. Emellett sok esetben döntött az eljárás megszüntetéséről (2168), illetve az eljárás felfüggesztéséről (1088). Az eljárás felfüggesztését 19,3%-ban (210 eset) közvetítői eljárás, 77 %-ban (838 eset) feltételes ügyészi felfüggesztés indokolta. Az ügyészség az eljárás megszüntetésével történt elintézésék közül 30,1%-ban (652 eset) alkalmazott megrovás intézkedést, 37,4%-ban (810

---

³⁴ Kommentár a Be. törvényhez a 690. §-ához

³⁵ Raduly Zsuzsa: A fiatalkorúak büntető igazságszolgáltatása és a resztoratív igazságszolgáltatás 391. o. edit.elte.hu > Jogi_tan_2016_Raduly_Zsuzsa_p_390-400 PDF, Letöltés dátuma: 2021. január 20.

³⁶Havasiné Kulcsár Petra: A gyermekközpontú igazságszolgáltatás 159. o.

https://tab.mta.hu/files/4815/2784/0608/buntetojogi_tanulmanyok_2015_XVI_net.pdf, Letöltés dátuma: 2021. január 20.

eset) az eljárás megszüntetésére feltételes ügyészi felfüggesztést, 6,3%-ban (136 eset) közvetítői eljárást követően került sor.³⁷

A fiatalkorú elleni büntetőeljárásban a felettes ügyészség által kijelölt ügyész jár el.³⁸ Az ügyészség a fiatalkorúak büntetőügyeinek intézése során - különösen a fiatalkorúra vonatkozó eltérő törvényi rendelkezések maradéktalan érvényesülésének biztosításával - elősegíti, hogy a büntetőeljárás a fiatalkorú társadalmi beilleszkedését és az újabb bűncselekmény elkövetésétől visszatartását hatékonyan szolgálja.³⁹ A fiatalkorúak ügyészének az eljárás során minden esetben a fiatalkorú helyes irányú fejlődését szem előtt kell tartania, különös gondot kell fordítania a fiatalkorú sajátos szükségleteinek, egyéniségének és környezetének megismerése szempontjából lényeges körülmények feltárására. A feltárt bizonyítékok alapján folyamatosan mérlegelnie kell, hogy a fiatalkorú helyes irányú fejlődésének milyen az ügyészség jogkörébe tartozó intézkedés, vagy a bíróság által alkalmazható intézkedés, vagy büntetés felel meg.⁴⁰

Az elterelés lényege, hogy az ügyészség dönthet a közvetítői eljárás vagy a vádemelés elhalasztása helyébe lépő feltételes ügyészi felfüggesztés alkalmazásáról. Ezeket a döntéseket az ügyészség korábban a nyomozástól elkülönülő ügyészi szakban hozhatta meg, és az ügyészi szak érdemi befejezésének voltak tekinthetők. A Be. újítása, hogy a nyomozás csak az eljárás megszüntetésével vagy a vádemeléssel fejeződik be, tehát az elterelések miatti felfüggesztések után - amennyiben erre szükség van - a nyomozás folytatható. Az elterelés új formáinak bevezetésével tehát megnőtt a fiatalkorúak ügyészének eljárást alakító szerepe, így a Be. lehetőséget biztosít arra, hogy az ügyész a rendelkezése körébe tartozó döntéseket a gyanúsított kihallgatást követő bármely időpontra előre hozza.⁴¹

A közvetítői eljárásra, mind a feltételes ügyészi felfüggesztésre igaz, hogy annak célja olyan gyanúsított magatartás ösztönzése, amely őt a jogkövető magatartásra vagy a megsértett jogi érdek helyreállítására készíti, és e magatartás akár büntetethőséget megszüntető okot eredményezhet. Míg

---

³⁷ B/12207, A legfőbb ügyész országgyűlési beszámolója az ügyészség 2019. évi tevékenységéről 41-42. o. <https://www.parlament.hu/irom41/12207/12207.pdf>, Letöltés dátuma: 2021. január 20.

³⁸ Be. 681. §

³⁹ 11/2018. (VI. 29.) LÜ utasítás a fiatalkorúak büntetőügyeivel kapcsolatos ügyészségi szakfeladatok ellátásáról szóló 2. § (1) bekezdés

⁴⁰ Kommentár a Be. törvényhez a 681. §-ához

⁴¹ Kommentár a Be. törvényhez a 681. §-ához

az eredményes közvetítői eljárásra tekintettel a büntethetőség megszűnése nem minden esetben, csupán a Btk. 29. § (1) bekezdésében meghatározott körben célja az elterelésnek, a feltételes ügyészi felfüggesztés esetén a jogalkotó célja kifejezetten az volt, hogy jellemzően kisebb tárgyi súlyú ügyekben a gyanúsított közreműködésével az eljárás megszüntetését érje el.⁴²

Az ügyészség eljárása során, amennyiben a törvényi feltételek fennállnak az előtte folyó eljárást felfüggeszti a közvetítői eljárás lefolytatása céljából, illetve az eljárást felfüggesztheti, ha feltételes ügyészi felfüggesztésnek van helye.⁴³ Az eljárás felfüggesztését követően lehetősége van az eljárás megszüntetésére abban az esetben, ha tevékeny megbánás, a feltételes ügyészi felfüggesztés keretében előírt magatartás tanúsítása vagy a feltételes ügyészi felfüggesztés tartamának eredményes eltelte folytán, illetve a törvényben meghatározott egyéb okból a büntethetőség megszűnt.⁴⁴

2. Feltételes ügyészi felfüggesztés

Az ügyészség határozattal felfüggesztheti az eljárást, ha a gyanúsított jövőbeni magatartására tekintettel az eljárás megszüntetése várható.⁴⁵

A hatályos eljárásjogi törvény egyik újítása a feltételes ügyészi felfüggesztés, mely a vádemelés elhalasztás intézményét váltja fel, de a korábbi szabályokhoz képest jóval szélesebb alkalmazási körben biztosít lehetőséget az ügyészség számára. A fiatakorúak esetében az intézmény alkalmazásának indokoltságát a New Yorki egyezmény 40. cikk 3/b. pontja alapozza meg, mely szerint minden lehetséges és kívánatos esetben intézkedést kell tenni a gyermekek ügyének bírói eljárás mellőzésével való kezelésére.

A vádemelés elhalasztás jogintézményét a jogalkotó 1995. szeptember 01. napjától vezette be és kezdetben - 1999-ig - kizárólag a fiatakorúak vonatkozásában került alkalmazásra.⁴⁶

---

⁴² Kommentár a Be. törvényhez a 416. §-ához

⁴³ Be. 394. § (2), (4) bekezdés

⁴⁴ Be. 398. § (2) bekezdés c) pont

⁴⁵ Be. 416.§ (1) bekezdés

⁴⁶ Bognár Péter - Margitán Éva - Vaskuti András: Kiskorúak a büntető igazságszolgáltatásban, KJK KERSZÖV Jogi és Üzleti Kiadó Kft., Budapest, 2005., 159-160. o.

A feltételes ügyészi felfüggesztés általában akkor alkalmazható, ha a fiatalkorú személyi körülményeire, a bűncselekmény jellegére és az elkövetés módjára tekintettel a büntetőeljárás célja a bírósági eljárás mellőzésével is elérhető.⁴⁷ Kiemelendő, hogy alkalmazása a fiatalkorú személyre és speciális szükségleteire szabva azonnali és hatékony büntetőjogi válasz az elkövetett bűncselekményre.⁴⁸

A Be. a fiatalkorú helyes irányú fejlődésének elősegítése érdekében legfeljebb nyolc évi szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekmények miatt folytatott eljárásokban lehetővé teszi a feltételes ügyészi felfüggesztés alkalmazását. A felfüggesztés tartamát három évben határozza meg azzal, hogy nem lehet hosszabb, mint az eljárás tárgyát képező legsúlyosabb bűncselekmény különös részi büntetési tételének felső határa. Amennyiben az ügyészség a fiatalkorú helyes irányú fejlődésének elősegítése érdekében indokoltnak látja - pártfogó felügyelői vélemény beszerzését követően - a fiatalkorú számára külön magatartási szabályokat írhat elő.⁴⁹

Az ügyészség kötelezheti a gyanúsítottat magatartási szabályok megtartására vagy kötelezettségek teljesítésére. Magatartási szabályként, illetve kötelezettségként előírhatja, hogy *a)* a bűncselekménnyel okozott kárt, vagyoni hátrányt, az adóbevétel-csökkenés, a vámbevétel-csökkenés összegét vagy a bűncselekmény elkövetési értékét térítse meg, *b)* más módon gondoskodjon a sértettnek adandó jóvátételről, *c)* meghatározott célra anyagi juttatást teljesítsen vagy a köz számára munkát végezzen, *d)* előzetes hozzájárulása esetén pszichiátriai vagy alkoholfüggőséget gyógyító kezelésben vegyen részt.⁵⁰ Fiatalkorúak esetében az anyagi juttatást teljesítése, illetve a köz számára történő munkavégzés az egyéb feltételek fennállása esetén is csak a feltételes ügyészi felfüggesztésről szóló döntés meghozatalakor tizenhatodik életévét betöltő fiatalkorú számára írható elő.⁵¹

A külön magatartási szabályok a funkciójuk szerint lehetnek erkölcsi és büntetőjogi szabályok megerősítésére szolgáló, korlátozó és kötelező, egészségügyi, szociális jellegű, illetve a munkavégzéssel, és a szabadidő eltöltésével kapcsolatos szabályok. A fiatalkorúak számára előírható

---

⁴⁷ 11/2018. (VI. 29.) LÜ utasítás a fiatalkorúak büntetőügyeivel kapcsolatos ügyészségi szakfeladatok ellátásáról szóló 19. § (1) bekezdés

⁴⁸ Kommentár a Be. törvényhez a 690. §-ához

⁴⁹ Be. 690. §

⁵⁰ Be. 419. §

⁵¹ Be. 690. § (5) bekezdés

például konfliktuskezelés, problémamegoldás, felelősségvállalás, empátia és önbizalom fejlesztés, - a jóvátételi tevékenységeken esetmegbeszélő konferencián, vagy családi döntéshozó csoportkonferencián való részvétel. Előírható pszichológiai tanácsadás, tanulást segítő program. A Be. ígéretes újítása, hogy a döntés meghozatalakor tizenhatodik életévét betöltött fiatalok esetében lehetséges a köz javára történő munkavégzés.⁵²

Az intézmény újítása, hogy az általános elterelés mellett jelentősen kibővíti a büntethetőséget megszüntető egyéb törvényi okkal összefüggő elterelés eseteit. A feltételes ügyészi felfüggesztésnek általános és speciális esetét a Be. a felnőttkorúakra alkalmazandó, általános szabályok között szabályozza. Az általános és a speciális esetek közötti különbség, hogy az általános (Be. 416. §) feltételes ügyészi felfüggesztés esetében a büntethetőséget megszüntető okot maga az eljárási törvény teremti meg (Be. 420. §), míg a feltételes ügyészi felfüggesztés különös eseteire nézve (Be. 417. §) ezen megszüntető okokat a Btk. Különös Része határozza meg.⁵³

3. A feltételes ügyészi felfüggesztés speciális eseteinek feltételei

Az ügyészség hivatalból vagy a terhelt indítványára az eljárást a törvényben meghatározott feltétel teljesítése érdekében egy évre felfüggeszti, ha a Btk. Különös Része a terheltnek az eljárás megindulását követő magatartását büntethetőséget megszüntető okként szabályozza, és a büntethetőség megszűnését eredményező magatartás várható.⁵⁴

Míg a korábbi eljárásjogi szabályok a vádemelés elhalasztását a Btk. Különös Részében meghatározott és a terheltnek az eljárás megindulását követő magatartásától függő büntethetőséget megszüntető ok várható bekövetkezésére tekintettel csak a kábítószer birtoklása (fogyasztása) és a tartási kötelezettség elmulasztása esetén tették lehetővé, a jelenlegi Be. ezt valamennyi ilyen típusú bűncselekmény esetén megnyitja. A büntethetőséget megszüntető okot attól függetlenül alkalmazni kell, hogy az eljárás felfüggesztésére sor került-e, és mindaddig, amíg a megszüntető oknak a bekövetkezése valószínűsíthető, eljárás-gazdaságossági célok indokolják az eljárás felfüggesztését. Ez a két pozitív feltétel - a büntethetőséget megszüntető ok és annak valószínűsítése - alapozza meg

---

⁵² Kommentár a Be. törvényhez a 690. §-ához

⁵³ Kommentár a Be. törvényhez a 416. §-ához

⁵⁴ Be. 417. § (1) bekezdés

a feltételes ügyészi felfüggesztés különös esetének alkalmazását. Itt tehát azt kell mérlegelni, hogy várható-e akár a terhelt készsége alapján vagy akár külső körülmények folytán a büntetethez való megismerés eredményező magatartás.⁵⁵

A Btk. az elkövetői magatartástól függő megszüntető okot kétféleképpen szabályozza: az egyik csoportban az elvárt magatartás vádirat benyújtásáig, a másik csoportban az elsőfokú ítélet meghozataláig történő teljesítéséhez köti a megszüntetést. Előbbi körbe tartozó (zártörés, a bírósági végrehajtás akadályozása és a tartozás fedezetének elvonása) bűncselekmények nem tipikusan a fiatalkorúak által elkövetett cselekmények. Utóbbi bűncselekmények közé tartozik - egyebek mellett - a kábítószer birtoklása, illetve fogyasztása, mely szerint nem büntetendő, aki csekély mennyiségű kábítószer saját használatra természet, előállít, megszerez vagy tart, illetve aki kábítószer fogyaszt, ha a bűncselekmény elkövetését beismeri, és az elsőfokú ügydöntő határozat meghozataláig okirattal igazolja, hogy legalább hat hónapig folyamatos, kábítószer-függőséget gyógyító kezelésben, kábítószer-használatot kezelő más ellátásban részesült, vagy megelőző-felvilágosító szolgáltatáson vett részt.⁵⁶

A feltételes ügyészi felfüggesztés speciális esetének negatív feltétele, hogy a terhelt a bűncselekményt nem ugyanolyan bűncselekmény miatt alkalmazott feltételes ügyészi felfüggesztés vagy az annak megfelelő bírósági felfüggesztés tartama alatt követte el. A korábbi vádemelés elhalasztása speciális esetének leggyakoribb előfordulása a kábítószerrel kapcsolatos elterelés volt, és ez nagyvalószínűséggel a jövőben is így marad.⁵⁷

A feltételes ügyészi felfüggesztés intézménye megfelel a nemzetközi elvárásoknak, azaz legkisebb mértékű beavatkozás elvének. Az ügyészségnek széles körben nyílik lehetősége az intézkedés alkalmazására, ezáltal lehetőség van a büntetőeljárás gyorsítására és egyszerűsítésére. Alternatív szankcióként alkalmas arra, hogy bírósági eljárás mellőzésével megvalósuljon a büntetés célja, azaz a fiatalkorú helyes irányba fejlődjön, és a társadalom hasznos tagjává váljon anélkül, hogy a fiatalkorú ki lenne téve egy formális, szigorú szabályok között lefolytatott bírósági tárgyalásnak és az esetleges elítélés miatti stigmatizációnak.

---

⁵⁵ Kommentár a Be. törvényhez 417. §-ához

⁵⁶ Btk. 180. § (1)

⁵⁷ Kommentár a Be. törvényhez a 417. §-ához

4. A mediáció szerepe, a közvetítői eljárás és a tevékeny megbánás

4.1. Közvetítői eljárás

A közvetítői eljárás a gyanúsított és a sértett megegyezését, a bűncselekmény következményeinek jóvátételét és a gyanúsított jövőbeni jogkövető magatartását elősegítő, a gyanúsított, illetve a sértett indítványára, vagy önkéntes hozzájárulásukkal alkalmazható eljárás.⁵⁸

A közvetítői eljárás célszerűségi, eljárás-gyorsítási szempontokat, a sértett jogainak hatékonyabb figyelembevételét, valamint uniós követelmények érvényesülését szolgálja.⁵⁹

A nemzetközi szabályok közül kiemelendő a bűncselekmények áldozatainak jogaira, támogatására és védelmére vonatkozó minimumszabályok megállapításáról és a 2001/220/IB tanácsi kerethatározat felváltásáról szóló az Európai Parlament és Tanács 2012. október 25-i 2012/29/EU irányelve, valamint az Európa Tanács Miniszteri Bizottsága R (99) 19. számú, a tagállamok számára a büntetőügyekben alkalmazott mediáció tárgyában elfogadott ajánlása.

A magyar büntetőeljárásban a mediáció a diverzió egy formája. Célja, hogy a gyanúsított és a sértett önkéntes részvételük alapján egymással megegyezzenek, és elősegítse a sértett által elszenvedett sérelem reparációját, illetve a gyanúsított jövőbeni jogkövető magatartását. A fiatalokú elkövetők esetében további cél, a fiatal jogkövető magatartását elősegítse bírói eljárás nélkül. A mediáció esetén elkerülhető a büntetés kiszabása és a bírósági eljárás lefolytatása. Ezen eljárás Magyarországon 2007. január 1. óta alkalmazható a büntetőügyekben.

A mediáció kapcsán a Be. XCV. fejezete nem tartalmaz speciális szabályokat, így az általános szabályok, azaz a felnőttekre vonatkozó rendelkezések az irányadóak a fiatalokúak esetében.

---

⁵⁸ Be. 412. § (1) bekezdés

⁵⁹Herke Csongor: A mediáció elrendelésének szubjektív feltételeiről, *Ügyészségi Szemle* 2016/4. szám 86. o., <https://www.google.com/search?client=firefox-b-d&q=Herke+Csongor%3A+A+medi%C3%A1ci%C3%B3+elrendel%C3%A9s%C3%A9nek+szubjekt%C3%ADv+felt%C3%A9teleir%C5%91l>,
Letöltés dátuma: 2021. január 20.

A közvetítés minden olyan esetben indokolt, amikor azt a bűncselekmény jellege, módja és a gyanúsított személye lehetővé teszi. A Be. nem sorol fel negatív korlátokat, amelyek kizárttá tennék az eljárást, ezáltal szabad mérlegelési lehetőséget ad a jogalkalmazó számára. Az eljárást kizárólag a gyanúsított és a sértett kezdeményezheti, melyre először a nyomozás során van lehetőség. A döntési jog az eljárás ezen szakaszában az ügyészség kezében van. Az eljárást az ügyész a közvetítői eljárás végett akár a gyanúsított kihallgatást követően nyomban felfüggesztheti, amelyhez négy konjunktív feltétel szükséges: 1.) A gyanúsított és a sértett a közvetítéshez hozzájárul. A közvetítést a sértett már a gyanúsított kihallgatása előtt is kezdeményezheti, amely esetben az elfogadásról a gyanúsítottat nyilatkoztatni kell. A gyanúsított pedig egészen a vádemelésig kezdeményezheti a közvetítői eljárást. 2.) A gyanúsított a vádemelésig beismerő vallomást tett. 3.) A bűncselekmény módjának, jellegének és a gyanúsított személyének ismeretében van-e reális lehetőség, hogy megtörténik a jóvátétel. Ebben az esetben elegendő annak mérlegelése, hogy a gyanúsított képes-e akár más személy vagy személyek, illetve szolgáltató bevonásával eleget tenni a vállalásának. 4.) Az ügyészség úgy ítéli meg, hogy a bűncselekmény jellege és a gyanúsított személyére tekintettel a büntetőeljárás mellőzhető vagy az elterelés a büntetékiszabás elveivel nem ellentétes. A jogalkotó tehát az ügyészségre bízta ennek a sok tekintetben szubjektív mérlegelésnek elvégzését, és amennyiben a mérlegelés során az ügyész arra a döntésre jut, hogy a büntetés iránti igény megelőzi a sértett reparációja iránti igényt, úgy az elterelés nem alkalmazható.⁶⁰

A Be. nem sorol fel tehát negatív korlátokat, amelyek kizárttá tennék az eljárást, ezáltal szabad mérlegelési lehetőséget ad az ügyészség számára. További előnye, hogy a reparáció hamarabb megtörténhet, mely a sértett számára előnyösebb. A terhelt számára pedig lehetőség nyílik az elterelésre, a bírósági eljárás lefolytatásának elkerülésére.

A közvetítői eljárás részletes szabályait a büntető ügyekben alkalmazható közvetítői tevékenységről szóló 2006. évi CXXIII. törvény (Bktv.) szabályozza, mely törvény a következőképpen fogalmazza meg az eljárás célját. A közvetítői eljárás a bűncselekmény elkövetésével kiváltott konfliktust kezelő eljárás, amelynek célja, hogy a büntetőeljárást lefolytató nyomozó hatóságtól, illetve ügyésztől független közvetítő bevonásával - a sértett és a gyanúsított közötti konfliktus rendezésének megoldását tartalmazó, a bűncselekmény következményeinek jóvátételét és a terhelt jövőbeni

---

⁶⁰ Kommentár a Be. törvényhez a 412. §-ához

jogkövető magatartását elősegítő - írásbeli megállapodás jöjjön létre.⁶¹

A bűncselekmény elkövetése miatt megbomlott egyensúly helyreállításának három fő eleme az áldozat, az elkövető és a közösség szempontjainak figyelembe vétele. A Bktv. 2. §-ának (1) bekezdése hangsúlyozza, hogy a közvetítői eljárás a bűncselekmény elkövetésével kiváltott olyan konfliktust kezelő eljárás, amelynek lényege a kommunikáció lehetősége a bűncselekmény terheltje és sértettje között. Erre a büntetőeljárást lefolytató bíróságtól, illetőleg az ügyésztől független harmadik személy (közvetítő) bevonásával kerül sor.⁶²

A közvetítői eljárásban a fővárosi és megyei kormányhivatalok igazságügyi szolgálatainak pártfogó felügyelői járhatnak el mediátorként. A közvetítői eljárásban a sértett és a gyanúsított egyenrangú felek. Lehetőségük van arra, hogy az eljárás során bármikor visszavonják a részvételre vonatkozó hozzájárulásukat. Minden egyezsége önként kell jutniuk. A közvetítői eljárást úgy kell megszervezni, hogy azt az első megbeszéléstől számított három hónapon belül be lehessen fejezni. A megbeszélésen a sértettnek és a gyanúsítottak egyidejűleg személyesen kell jelen lennie. A közvetítői eljárásban a megállapodás akkor jön létre, ha a sértett és a terhelt között a bűncselekménnyel okozott kár megtérítésen vagy a bűncselekmény káros következményeinek egyéb módon való jóvátétele vonatkozásában azonos álláspontra jutnak. Jóvátétel lehet bármilyen, a sértett által elfogadott módon és mértékben meghatározott szolgáltatás. Ez lehet bocsánatkérés, a megrongált dolog megjavítása, a sértett részére teljesített munkavégzés. A kár megtérítése történhet természetben, pénzben vagy járadékfizetésben is. A kár megtérítése vagy a jóvátétel nem feltétlenül kívánja meg a gyanúsított személyes teljesítését. A megállapodásnak tartalmaznia kell, hogy a gyanúsított a bűncselekménnyel okozott kárt a felfüggesztés tartama alatt vagy a felfüggesztés kezdő időpontjától számított két éven belül egy összegben, illetve meghatározott rendszerességgel, részletekben fizeti meg, vagy más módon nyújt jóvátételt, továbbá az eljárás költségeit ki viseli. A megállapodásban vállalt kötelezettségek más jogait és jogos érdekeit nem sérthetik, a kötelezettségeknek meg kell felelniük a jogszabályoknak, és nem ütközhetnek a jó erkölcsbe. A megállapodásról kiállított okirat közokirat.⁶³

---

⁶¹ 2006. évi CXXIII. törvény a büntető ügyekben alkalmazható közvetítői tevékenységről 2. § (1) bekezdés

⁶² Lajtár István: Mediáció a büntetőeljárásban, *Ügyészek Lapja* 2007. 5. szám 6. o. http://www.ugyeszek.hu/ftp/tartalom/ugyeszek_lapja/2007/200705.pdf?phpMyAdmin=5e79130c4a2a408b3f002bed9c4d2fba, Letöltés dátuma: 2021. január 20.

⁶³ Kommentár a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvényhez a 414. §-ához

A közvetítői eljárás megengedhetősége elválik a Btk. tevékeny megbánásra vonatkozó rendelkezéseitől, azaz már nem csak akkor alkalmazható, ha a Btk. 29. §-a szerinti anyagi jogi esetek fennállnak, hanem attól függetlenül, mindaddig, amíg a közvetítői eljárás céljai elérhetők. Ez utóbbira való figyelemmel nyilvánvaló, hogy a büntetőeljárás nem mellőzhető azokban az esetekben, amelyek a tevékeny megbánás anyagi jogi alkalmazását kizárják a Btk. 29. § (3) bekezdése szerint.⁶⁴ Ha a közvetítői eljárás során a sértett és a gyanúsított között a megállapodás létrejött, a közvetítő a megállapodást megküldi az ügyésznek. Az ügyész a megállapodást hatályon kívül helyezi, ha a megállapodás a közvetítői eljárásról szóló törvénybe ütközik. Ha az ügyész a megállapodás érkezésétől számított öt munkanapon belül nem rendelkezik a hatályon kívül helyezésről, úgy kell tekinteni, hogy a megállapodást törvényességi szempontból nem kifogásolta.⁶⁵

A közvetítői eljárás esetén valósul meg a legjobban a legkisebb beavatkozás elve. Alkalmazása mellett a fiatalkorúnál elkerülhető a bírósági eljárás lefolytatása és a stigmatizáció. A mediáció végső célja a fiatal társadalmi reintegrációja, visszafogadása az iskolába, lakóközösségbe, a családba. A közvetítői eljárás lényegi eleme a jóvátétel, amely sok esetben - különösen a vagyon elleni bűncselekményeknél - anyagi eszközökkel orvosolható. A fiatalkorúak esetében ez nem feltétlen jó megoldás, mivel még a többségének nincs önálló keresete. A Be. ugyan lehetőséget biztosít arra, hogy az elkövető helyett más, akár a fiatal szülei fizessék meg a bűncselekmény elkövetéséből eredő kárt, de ebben az esetben a következményekért vállalt felelősséget lényegében nem a fiatalkorú, hanem a szülei viselik. Ez azonban a fiatal helyes irányú fejlődését kevésbé segíti elő, a nevelési célt kevésbé szolgálja. A jóvátétel egyéb formája - bocsánatkérés, a megrongált dolog megjavítása, falfirkák letakarítása, a sértett részére teljesített munkavégzés, idős sértettnek nyújtott segítség a bevásárlásban, ételkihordásban - sokkal jobban alkalmas a nevelésre. Hatékonyabban szolgálja a fiatalkorú érdekét, ezáltal eredményesebben válhat a társadalom hasznos tagjává, és esetleg jobban visszatarthatja a hasonló cselekmények elkövetésétől, bízva abban, hogy a jóvátétel teljesítése közben a szociális érzékenysége illetve az empatikus készsége is fejlődik.

A közvetítői eljárás összességében alkalmas arra, hogy a fiatalkorú közvetlenül szembesüljön az általa

---

⁶⁴ Kommentár a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvényhez a 412. §-ához

⁶⁵ Be. 415. §

elkövetett cselekmény következményeivel, illetve a felelősségre vonása elterelő módon, bírósági eljárás nélkül történjen meg, a sértettnek okozott sérelem, kár jóvátétele megtörténjen, emellett a büntetőeljárás befejezését is nagymértékben gyorsítja. A szabályozás hiányossága, hogy a Be. XCV. fejezete nem tartalmaz a fiatalok vonatkozásában speciális szabályokat. A statisztikai adatok alapján 2019. évben a fiatalok esetében a feltételes ügyészi felfüggesztés gyakrabban került alkalmazásra, mint a közvetítői eljárás. Indokolt lenne a nevelési elvek mentén speciális jóvátételi formákat meghatározni azzal, hogy az eljárás felfüggesztése alatt pártfogó felügyelet is kerüljön alkalmazásra. A változtatásoknak köszönhetően kisebb súlyú bűncselekmények elkövetése esetén a közvetítői eljárás gyakrabban válhatna alkalmazhatóvá. A közvetítői eljárás előnye az elterelés és a jóvátétel. A helyreállító igazságszolgáltatás sem elnéző a vétségekkel, büntetésekkel szemben: helyteleníti a nem megfelelő viselkedést, de értékeli az elkövető belső értékeit. Egyes esetekben felválthatja a klasszikus büntetést, ami különös jelentőséget nyerhet azokban az esetekben, ahol van esély arra, hogy elkerülhető legyen a gyerekek bekerülése az igazságszolgáltatás rendszerébe.⁶⁶

4.2. *Tevékeny megbánás*

Nem büntethető, az a fiatal, aki az élet, testi épség és az egészség elleni, az emberi szabadság elleni, az emberi méltóság és egyes alapvető jogok elleni, a közlekedési, a vagyon elleni, illetve a szellemi tulajdonjog elleni vétség vagy ötévi szabadságvesztésnél nem súlyosabban büntetendő bűntett elkövetését a vádemelésig beismerte, és közvetítői eljárás keretében - vagy azt megelőzően, de a közvetítői eljárás keretében született megállapodásban jóváhagyva - a sértett által elfogadott módon és mértékben a bűncselekménnyel okozott sérelmet jóvátette.⁶⁷

A közvetítői eljárás alkalmazhatóságának bevezetésével egyidőben új büntethetőséget megszüntető ok, a tevékeny megbánás került beiktatásra a Btk.-ba. A tevékeny megbánás konjuktív anyagi jogi feltételei a törvényben felsorolt bűncselekmények esetén vádemelésig a bűnösség elismerésére is kiterjedő beismerés, a közvetítői eljárás lefolytatása, jóvátétel és a sértetti elfogadás.

---

⁶⁶ Bognár- Margitán - Vaskuti i. m. 203. o.

⁶⁷ Btk. 29. § (1) bekezdés, 107. §

A fenti feltételek mindegyikének fent kell állnia ahhoz, hogy a büntethetőség megszűnése bekövetkezzen, egyes feltételek teljesítése nem jelent büntetlenséget; tehát a tevékeny megbánáshoz nem elegendő, ha az elkövető a sértett kárát megtéríti, csak a megfelelő, formalizált eljárás (közvetítói eljárás) keretében történő megvalósulása esetén valósíthat meg büntethetőséget megszüntető okot (BH2018. 323). A tevékeny megbánás a bűncselekménnyel okozott kár a sértettnek közvetítói eljárás keretében történő megtérítésével vagy a bűncselekmény káros következményeinek egyéb módon történő jóvátételével történhet. Érvényesülésének kereteit a büntetőeljárás adja. A közvetítói eljárás sikeressége lesz a tevékeny megbánás eljárásjogi feltétele. Eredményesség esetén az eljárás megszüntetésre kerül.⁶⁸

5. A bíróság feladata a fiatalkorúak elleni büntetőeljárásban

A hatályos szabályozás szerint Magyarországon nincs szervezetenként elkülönült, kizárólagos illetékességgel rendelkező önálló fiatalkorúak bírósága. A fiatalkorúak ügyeiben általános illetőségű, speciális összetételű bíróság jár el. A fiatalkorú elleni büntetőeljárásban az elsőfokú bíróság tanácsban jár el, ha a bűncselekményre a törvény nyolc évig terjedő vagy ennél súlyosabb szabadságvesztés büntetés kiszabását rendeli, vagy az egyesbíró az ügyet a bíróság tanácsa elé utalta. A fiatalkorú elleni büntetőeljárásban az elsőfokú bíróság tanácsa egy hivatásos bíróból és két ülnökből áll. Az egyesbíró és a tanács elnöke hivatásos - az Országos Bírósági Hivatal elnöke által kijelölt - bíró. A fiatalkorú elleni büntetőeljárásban ülnökként kizárólag pedagógus, pszichológus, vagy a család-, gyermek- és ifjúságvédelmi szolgáltatás, gyámügyi igazgatás keretében az ellátottak gyógyítását, ápolását, foglalkoztatását, fejlesztését, ellátását, nevelését, gondozását vagy szociális segítségét, a gyermek sorsának rendezését közvetlenül szolgáló, egyetemi vagy főiskolai végzettséghez kötött munkakörben dolgozó vagy korábban dolgozó személy vehet részt.⁶⁹

A fiatalkorúak ügyeiben eljáró ülnököknek fontos szerepük lehet az ítélethozatal során. A pedagógus ülnök feladata a speciális nevelési cél megvalósulásában rejlik. A hatályos Be. újítása, hogy a bíró munkáját a pedagógus mellett sajátos tapasztalatokkal rendelkező gyermekvédelmi szakember, illetve pszichológus bevonásával segíti.⁷⁰ A fiatalkorú elkövetők többsége érzelmileg elhanyagolt,

⁶⁸ Nagykommentár a Btk. törvényhez a 29.§-ához

⁶⁹ Be. 680. §

⁷⁰ Dr. Nagy - Nagyné i. m. 59. o.

https://hvgorac.hu/pdf/BJSZ_2018_1.pdf, Letöltés dátuma: 2021. január 20.

diszfunkcionálisan működő, rendezetlen családból származó, szülői figyelemhiánytól szenvedő, vagy szegény, hátrányos helyzettel párosuló rossz anyagi körülmények között élő gyermek. Nem ritka köztük a magatartászavaros, viselkedési és/vagy mentális-egészségügyi problémákkal küzdő fiatal.⁷¹ A pszichológus jelenléte a tárgyalóteremben kifejezetten előnyös és nagy segítség a bíró számára. A magatartási szabályok meghatározásánál mind a pedagógus, mind a pszichológus, illetve a gyermekvédelmi szakember tudásával segítséget nyújthat a bírónak.

A bíróság feladata az igazságszolgáltatás. A bíróság ítélkezik és ellátja a büntetőeljárással összefüggésben a törvényben meghatározott feladatokat.⁷² Az elterelés lényege a bírósági eljárástól mentes eljárás, azonban a Btk. szabályai szerint egyes bírósági intézkedések mégis megfelelnek az elterelés fogalmának, és alternatív szankciót kínálnak a jogalkalmazó számára. 2019. évben a bíróság a büntetéssel sújtott fiatalok kevesebb, mint felével (40,7%) szemben szabott ki szabadságvesztést. Az önállóan, büntetés helyett alkalmazható intézkedések közül a leggyakrabban a próbára bocsátás elrendelésére került sor 83%-ban, míg a javító intézeti nevelésre ítélt fiatalok aránya 12,5% volt.⁷³ Kivételt képeznek a kiemelkedő tárgyi súlyú és társadalomra veszélyességű személy elleni erőszakos bűncselekményeket elkövető fiatalok, akikkel szemben a büntetés kiszabási elvek figyelembevételével a bíró nem tehet mást, mint a törvény keretei között büntetést alkalmaz.

6. A próbára bocsátás intézménye

A szabadságelvonással nem járó, nevelő jellegű, elterelő intézkedések közül a próbára bocsátást és a pártfogó felügyelet intézményét emelném ki.

A fokozatosság elvének figyelembevételével a bírói gyakorlatban a leggyakrabban alkalmazott intézkedés a próbára bocsátás. A próbára bocsátás megelőző, nevelő jellegű intézkedés, amelynek alkalmazására széles körben nyílik lehetőség. A bíróság a törvényben meghatározott esetekben a

---

⁷¹Csemáné i. m. 83-94. o., http://www.eltereader.hu/media/2014/05/GonczoL_READER.pdf, Letöltés dátuma: 2021. január 20. és Solt Ágnes: Peremen billegő fiatalok, Veszélyeztető és kriminalizáló tényezők gyermek- és ifjúkorban Doktori (Ph.D.) disszertáció, Budapest, 2012. 114. o., http://tatkteszt.elte.hu/file/dissz_2013_SoltAgnes.pdf, Letöltés dátuma: 2021. január 20.

⁷² Be. 11. §

⁷³B/12207, A legfőbb ügyész országgyűlési beszámolója az ügyészség 2019. évi tevékenységéről, <https://www.parlament.hu/irom41/12207/12207.pdf>, 45. o. Letöltés dátuma: 2021. január 20.

próbára bocsátás alkalmazásakor ugyan megállapítja a fiatalkorú elkövető büntetőjogi felelősségét, de a büntetés kiszabását próbaidőre elhalaszthatja, ezzel kívánja elérni a büntetés kiszabási célokat, azaz azt, hogy a fiatalkorú helyes irányba fejlődjék, és a jövőben tartózkodjék a bűnelkövető magatartástól. Az elkövető magatartásától függ, hogy a meghatározott próbaidő hogyan telik el. A próbára bocsátás a fiatalkorú esetében bármely bűncselekmény elkövetése esetén alkalmazható. Ez alól kivételt képeznek a jelentős tárgyi súlyú bűncselekmények. A felnőtt korúakhoz képest enyhébb szabály, hogy a háromévi szabadságvesztésnél súlyosabban büntetendő bűncselekmény elkövetőjével szemben is helye lehet. Eltérés továbbá, hogy a próbaidő tartamát a törvény egy évtől két évig terjedően határozza meg, és az általános rendelkezéseken belül módot ad a próbaidőnek hónapokban történő meghatározására is. A próbaidő a próbára bocsátást elrendelő határozat jogerőre emelkedésével kezdődik és a 18. életév betöltése után is folytatódhat azzal, hogy a próbára bocsátott fiatalkorú pártfogó felügyelet alatt áll. Amennyiben a fiatalkorúnál a kívánt cél mégsem volt elérhető, azaz például a próbaidő tartama alatt mégis bűncselekményt követett el, vagy a magatartási szabályokat súlyosan megszegte a próbára bocsátást meg kell szüntetni és az új eljárás során már javítóintézeti nevelés alkalmazható, vagy büntetés kiszabására van lehetőség. Amennyiben a próbára bocsátás megszüntetésére nem kerül sor a próbaidő elteltével a fiatalkorú elkövető büntethetősége megszűnik.⁷⁴

A bíróság büntetés vagy intézkedés alkalmazása előtt pártfogó felügyelői véleményt beszerezését rendelheti el. A pártfogó felügyelő a véleményben tájékoztatást ad a terhelt adottságainak megfelelő munkalehetőségről, egészségügyi, illetve szociális intézményi ellátási lehetőségről, javaslatot tehet a terhelttel szemben egyedi magatartási szabály vagy kötelezettség elrendelésére, és a bűnismétlési kockázatok hatását enyhítő beavatkozások alkalmazására.⁷⁵

Azokban az esetekben, ha a bíróság úgy ítéli meg, hogy a büntetés célja a büntetés kiszabásának elhalasztásával is elérhető, és ez a nevelési célok elérését is szolgálja, megfelelő szankció lehet a próbára bocsátás alkalmazása. A fiatalkorú próbára bocsátása esetén minden esetben kötelező a pártfogó felügyelet elrendelése. A két intézkedés együttesen hatékony eszköz, hogy a fiatalkorút visszatartsa a jövőbeni bűnelkövető magatartástól. Az intézkedés alkalmas a büntetés kiszabási célok

---

⁷⁴ Nagykommentár a Btk. törvényhez a 116. §-ához

⁷⁵ Be. 202. § (1) és (4) bekezdés

elérésére, a fiatalok elkövető esélyt kap arra, hogy súlyosabb jogkövetkezmények nélkül a próbaidő tartama alatt helyes irányba fejlődjen. A nevelés eszköze az általános jellegű és a külön magatartási szabályok előírása és betartása, melyben a pártfogó felügyelői szolgálat nyújt segítséget.

7. Pártfogó felügyelet

A bíróság a vádlottat bűnösnek mondja ki, ha megállapítja, hogy bűncselekményt követett el és büntethető. A bűnösséget megállapító ítélet rendelkező része tartalmazza a bíróság által megállapított külön magatartási szabályokat, ha a bíróság a vádlottat pártfogó felügyelet alá helyezi.⁷⁶ A fiatalok a próbára bocsátás próbaideje alatt pártfogó felügyelet alatt áll.⁷⁷

A pártfogó felügyelet célja, hogy a pártfogolt ellenőrzésével és irányításával elősegítse annak megakadályozását, hogy ismételten bűncselekményt kövessen el, segítséget nyújt a társadalomba való beilleszkedéséhez, az ehhez szükséges szociális feltételek megteremtéséhez. Járulékos szankció lévén, az alkalmazott büntetés vagy intézkedés mellett eredményesen segítheti elő a fiatalok nevelését. A büntetés vagy intézkedés nevelő hatását kívánja a törvény fokozni azzal, hogy alkalmazását kötelezővé teszi.⁷⁸

A pártfogó felügyelet, mint bírói eljárástól eltekintő, alternatív szankció a fiatalok esetében kiemelt jelentőséggel bír. A pártfogó felügyelő közvetítői szerepet tölt be az elkövető és a társadalom között. Feladata a kapcsolattartás és a magatartási szabályok megtartásának ellenőrzése. Az általános jellegű magatartási szabályok mellett a fiatalok esetében fontosak a bíróság, illetve az ügyészség által előírt külön magatartási szabályok, melyek célja a fiatalok visszatérése a helyes útra. Az intézkedés tartama alatt a fiatalok kötelesek a pártfogó felügyelővel rendszeresen kapcsolatot tartani, az ellenőrzéshez szükséges felvilágosítást megadni. A nevelő jellegű külön magatartási szabályok célja, hogy erősítse a fiatalokban az erkölcsi szabályokat, további jogellenes magatartásoktól eltiltsa, jogkövető magatartásra ösztönözze, tanulmányai folytatására és a munkavállalásra motiválja.

---

⁷⁶ Be. 564. § (1) bekezdés

⁷⁷ Btk. 119. § (1) bekezdés

⁷⁸ Nagykomentár a Btk. törvényhez a 119. §-ához

A pártfogó felügyelői munka szociális és pedagógiai szaktudást igényel. A pártfogó felügyelő a pártfogás ideje alatt egyéni esetkezelést végez. A pártfogó felügyelő feladata azon kérdés megválaszolása, hogy milyen tényezők, okok vezettek a bűncselekmény elkövetéséhez és milyen lépéseket kell tenni, hogy megszűnjenek ezek a körülmények. Az esetkezelés folyamatát három szakaszra lehet felbontani. Az első szakaszban a pártfogó felügyelő állapot-felmérést végez, feltárja a bűnelkövetéshez vezető okokat, és a veszélyeztető tényezőket. A második szakaszban elkészíti az egyéni pártfogó felügyelői tervet, melyet az egyéni sajátosságokhoz igazít. A harmadik szakasz a terv végrehajtásáról szól. Kulcsfontosságú a munkaerőpiaci integráció, a képzés, a lakhatási körülmények javítása, a szenvedélybetegség kezelése, és a pénzügyek rendezése. A pártfogó felügyelők tevékenységük során igyekeznek a fiatalok bűnözési magatartásához vezető okokat feltárni és kezelni. Nem csak felügyeletről van szó, hanem a pártfogott életében megjelenő különböző diszfunkciók kezelési lehetőségeinek megteremtését is segítik, melynek célja, hogy a fiatalok társadalmi reintegrációja, és annak elérése, hogy ne kövessen el újabb bűncselekményt.⁷⁹

A pártfogó felügyelet, mint elterelő szankció alkalmazása által nő a fiatalok elkövető esélye arra, hogy társadalomban megtalálja a helyét, tanulmányait folytassa, családi kapcsolatait rendezze és a jövőben jogkövető magatartást folytasson, mindezt szakember ellenőrzése és felügyelete mellett. A külön magatartási szabályok előírását a fiatalok vonatkozásában minden esetben, büntetés kiszabása, vagy intézkedés alkalmazása során indokoltnak tartom. Céljuk a fiatalok helyes irányba terelése és nevelése. Útmutatásul szolgálhat a fiatalok számára, hogy hogyan válhatnak törvénytisztelő állampolgárrá. Segítséget nyújthat a társadalomba való beilleszkedéshez, az alapvető erkölcsi szabályok elsajátításához. Ezen jogintézmény alkalmazási körében is látok hiányosságot. A pártfogó felügyelők mellett fontos lenne általános jelleggel pszichológusok bevonása is, akik a próbaidő alatt terápiák útján tudnának segítséget nyújtani a fiataloknak, ahol mindenképpen szükségesnek gondolom a szülők bevonását is. Így lehetőség nyílna a család működési zavarainak felszámolására továbbá segítséget tudnának nyújtani a problémák okainak felderítésében és a családi egyensúly megteremtésében.

---

⁷⁹ Molnár Fanni: A pártfogó felügyelet végrehajtása és hatékonyságának kérdésköre a pártfogottak oldaláról egy empirikus kutatás tükrében Különleges bánásmód V.Évf.2019/3.52-53. o., http://real.mtak.hu/104209/1/kb_2019_3_molnar.pdf, Letöltés dátuma: 2021. január 20.

A bíróság elé állítás, valamint a meghallgatás és bizonyítás nélküli büntetővégzés is alkalmas az eljárások egyszerűbb és gyorsabb lezárására. Ezen eljárások esetén is elkerülhető a klasszikus értelemben vett bírósági igazságszolgáltatás a maga szigorú szabályok szerint zajló - egy gyermek számára idegen - tárgyalásaival és ítélet hirdetésével.

VII. Összegzés

A fent részletezett szabályok alkalmasak arra, hogy a törvénnyel összeütközésbe került gyermekek - ha és amennyiben egyéb feltételek is adottak - a bírósági eljárások helyett egy másik megoldás útján tegyék jóvá az általuk elkövetett cselekményt és annak káros következményeit. Véleményem szerint a bűncselekmény csupán az okozat, annak kiindulási pontját, az okokat kell felszámolni. A hatóságoknak hatékony együttműködéssel mindent meg kell tenniük azért, hogy a bűnelkövetővé válást megakadályozzák. Itt emelném ki a bűnmegelőzés, a gyermekvédelmi jelzőrendszer fontosságát, mely az állam, az önkormányzatok, hatóságok és a közoktatási intézmények feladata. Fontosnak tartom a tájékoztatást, hogy a fiatalok a jogaikkal, kötelezettségeikkel tisztában legyenek. Ismeretében legyenek annak, mi tartozik a törvénytisztelő magatartások körébe. Kiemelném a gyermek családjára háruló óriási feladatot. A szülő felelős a gyermek neveléséért, a személyiségfejlődés érzelmi alapjainak a lerakásáért, biztonságérzetének megteremtéséért. A családtagok a gyermek legelső modelljei.

A fiatalkorúak bűnözési okainak feltárása és igazságszolgáltatási rendszerének működtetése komplex feladat, a fiatalkorúak bíraskodása egyfajta komplex szemléletet igényel⁸⁰. A fiatalkori bűnözés visszaszorítása nemcsak büntetőjogi probléma. A megoldás a megelőzésben keresendő, melynek alfája és omegája a család és a szeretet. Dr. Bagdy Emőkével maximálisan egyetértve álláspontom szerint a megelőzés kulcskérdése a családi életre nevelés, a mentálhigiénés ismeretek színvonalának növelése, a pedagógiai segítségnyújtás - melynek alapja a személyes elfogadás, bizalom előlegezésén alapuló emberi kapcsolat -, amely a társadalmi értékek felé vezető visszatérés járható útján tudja tartani a magányos, kapcsolatra vágyó fiatalt.⁸¹

---

⁸⁰ Vaskuti András: A fiatalkorúak büntető igazságszolgáltatásának aktuális kérdései OKRI Szemle, 2012. 2. szám 169. o., https://okri.hu/images/stories/OKRISzemle2009/OKRISzemle_2011/013_vaskuti.pdf, Letöltés dátuma: 2021. január 20.

⁸¹ Dr. Bagdy Emőke: Családi szocializáció és személyiségzavarok, Tankönyvkiadó, Budapest, 1977., 128 o

Felhasznált Irodalomjegyzék:

- Bagdy Emőke: Családi szocializáció és személyiségzavarok, Tankönyvkiadó, Budapest, 1977.
- Belovics Ervin, Gellér Balázs, Nagy Ferenc, Tóth Mihály: Büntetőjog I.; Általános rész; A 2012. évi C. törvény alapján 2014, Bevezető tanok, A büntetőjog alapelvei, https://regi.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop425/2011_0001_548_Buntetojog/ch01s03.html, Letöltés dátuma: 2021. január 17.
- Belovics Ervin, Gellér Balázs, Nagy Ferenc, Tóth Mihály: Büntetőjog I.; Általános rész; A 2012. évi C. törvény alapján 2014,15. fejezet, A fiatakorúak büntetőjoga https://regi.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop425/2011_0001_548_Buntetojog/ch15.html , Letöltés dátuma: 2021. január 17.
- Bognár Péter - Margitán Éva - Vaskuti András: Kiskorúak a büntető igazságszolgáltatásban, KJK KERSZÖV Jogi és Üzleti Kiadó Kft., Budapest, 2005.
- Csemáné Váradiné Erika: „Szinlelni boldog éveket...” A büntető hatalom korlátainak megtartása: a büntetés mint végső eszköz, Tanulmányok Gönczöl Katalin tiszteletére ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2014. 83-94. o. http://www.eltereader.hu/media/2014/05/GonczoL_READER.pdf , Letöltés dátuma: 2021. január 20.
- Gyurkó Szilvia: Gyermekbarát igazságszolgáltatás 107-117. o. http://www.okri.hu/images/stories/KT/KT_49_2012/007_gyurko.pdf , Letöltés dátuma: 2021. január 20.
- Hamvai Csaba - Sima Ágnes - Pikó Bettina: Veszélyes iskola vagy veszélyes élet? A serdülőkorú krízis mint fejlődéstani kihívás, <https://epa.oszk.hu/01500/01551/00045/pdf/916.pdf>, Letöltés dátuma: 2021. január 20.

- Havasiné Kulcsár Petra: A gyermekközpontú igazságszolgáltatás 151-164. o.
https://tab.mta.hu/files/4815/2784/0608/buntetozogi_tanulmanyok_2015_XVI_net.pdf ,
 Letöltés dátuma: 2021. január 20.
- Herke Csongor: A mediáció elrendelésének szubjektív feltételeiről, Ügyészségi Szemle 2016/4. szám 80-91. o.,
<https://www.google.com/search?client=firefox-b-d&q=Herke+Csongor%3A+A+medi%C3%A1ci%C3%B3+elrendel%C3%A9s%C3%A9nek+szubjekt%C3%ADv+felt%C3%A9teleir%C5%91l>, Letöltés dátuma: 2021. január 20.
- Lajtár István: Mediáció a büntetőeljárásban, Ügyészek Lapja 2007. 5. szám 5-16. o.
http://www.ugyeszek.hu/ftp/tartalom/ugyeszek_lapja/2007/2007-05.pdf?phpMyAdmin=5e79130c4a2a408b3f002bed9c4d2fba, Letöltés dátuma: 2021. január 20.
- Lévy Miklós: (2005) Az Európa Tanács R (2003) 20. számú ajánlása a fiatalok bűnelkövetőkre vonatkozó igazságszolgáltatási rendszerről In: Ligeti K. (szerk.) Wiener A. Imre ünnepi kötet. Budapest: KJK-Kerszöv Kiadó, 517-529. o., Család Gyermek Ifjúság 2005/3. sz., http://epa.oszk.hu/03400/03457/00045/pdf/EPA03457_csalad_2005_3_021-027.pdf,
 Letöltés dátuma: 2021. január 20.
- Molnár Fanni: A pártfogó felügyelet végrehajtása és hatékonyságának kérdésköre a pártfogoltak oldaláról egy empirikus kutatás tükrében Különleges bánásmód V.Évf.2019/3. 49-61. o., http://real.mtak.hu/104209/1/kb_2019_3_molnar.pdf, Letöltés dátuma: 2021. január 20.
- Nagy Alexandra - Nagyné Gál Mónika: A fiatalok elleni büntetőeljárás sajátosságai, Büntetőjogi Szemle 2018/1. szám 55-68. o.
https://hvgorac.hu/pdf/BSZ_2018_1.pdf, Letöltés dátuma: 2021. január 20.
- Marc Prensky: Digitális bennszülöttek, digitális bevándorlók, 2001.

http://goliat.eik.bme.hu/~emese/gtk-mo/didaktika/digital_kids.pdf, Letöltés dátuma:
2021. január 20.

- Raduly Zsuzsa: A fiatalok büntető igazságszolgáltatása és a resztoratív igazságszolgáltatás 390-400. o. edit.elte.hu > Jogi_tan_2016_Raduly_Zsuzsa_p_390-400 PDF, Letöltés dátuma:
2021. január 20.
- Ranschburg Jenő: Szülők könyve, Saxum Kiadó Bt., 2007. 2009.
- Rosta Andrea: A fiatalok bűnözés kriminológiája és szociológiája tankönyv Ajánlója, L'Hartmattan kiadó-Urania Ismeretterjesztő Alapítvány, Budapest, 2014.
- Sárík Eszter: Az iskola betegek, avagy az iskola beteg, Pedagógiai Szemle, 2001. június,
<https://epa.oszk.hu/00000/00035/00050/2001-06-ta-Sarik-Iskola.html>, Letöltés dátuma:
2021. január 20.
- Solt Ágnes: Peremen billegő fiatalok, Veszélyeztető és kriminalizáló tényezők gyermek- és ifjúkorban Doktori (Ph.D.) disszertáció 2012.
http://tatkeszt.elte.hu/file/dissz_2013_SoltAgnes.pdf, Letöltés dátuma: 2021. január 20.
- Vaskuti András: A fiatalok büntető igazságszolgáltatásának aktuális kérdései OKRI Szemle,
2012. 2. szám 164-175. o.,
https://okri.hu/images/stories/OKRISzemle2009/OKRISzemle_2011/013_vaskuti.pdf,
Letöltés dátuma: 2021. január 20.

Felhasznált jogszabályok jegyzéke:

- Egyesült Nemzetek Szervezetének A gyermekek jogairól szóló, New Yorkban 1989.november
20-án kelt Egyezménye,
<https://unicef.hu/wp-content/uploads/2014/10/ENSZ-egyezm%C3%A9ny-a-gyermekek-jogair%C3%B3l.pdf>, Letöltés dátuma: 2021. január 17.

- Az Európa Tanács Miniszteri Bizottságának 2010-ben megszövegezett iránymutatása a gyermekbarát igazságszolgáltatásról
<https://rm.coe.int/16806a4541>, Letöltés dátuma: 2021. január 17.
- Az Európai Parlament és a Tanács 2012/29/EU irányelve (2012. október 25.) a bűncselekmények áldozatainak jogaira, támogatására és védelmére vonatkozó minimumszabályok megállapításáról és a 2001/220/IB tanácsi kerethatározat felváltásáról
<https://uj.jogtar.hu/#doc/db/57/id/A12I0029.EUP/ts/20121115/lr/chain246/>, Letöltés dátuma: 2021. január 17.
- Az Európai Parlament és Tanács (EU) 2016/800 irányelve (2016. május 11.) a büntetőeljárás során gyanúsított vagy vádlott gyermekek részére nyújtandó eljárási biztosítékokról
<https://uj.jogtar.hu/#doc/db/57/id/A16I0800.EUP/ts/20160610/lr/chain95/>, Letöltés dátuma: 2021. január 17.
- Magyarország Alaptörvénye
<https://uj.jogtar.hu/#doc/db/1/id/A1100425.ATV/ts/20201223/>, Letöltés dátuma: 2021. január 17.
- 2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről
<https://uj.jogtar.hu/#doc/db/1/id/A1300005.TV/ts/20210101/>, Letöltés dátuma: 2021. január 17.
- 1991. évi LXIV törvény a gyermek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20-án kelt Egyezmény kihirdetéséről
<https://uj.jogtar.hu/#doc/db/1/id/99100064.TV/ts/19911122/>, Letöltés dátuma: 2021. január 17.
- 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről
<https://uj.jogtar.hu/#doc/db/1/id/A1200100.TV/ts/20210101/>, Letöltés dátuma: 2021.

január 17.

- 2017. évi XC. törvény a büntetőeljárásról
<https://uj.jogtar.hu/#doc/db/1/id/A1700090.TV/ts/20210101/>, Letöltés dátuma: 2021. január 17.
- 1998. évi XIX. törvény és indokolása, a büntetőeljárásról
<https://uj.jogtar.hu/#doc/db/1/id/99800019.TV/ts/20180101/>, Letöltés dátuma: 2021. január 17.
- 2012. évi LXII. törvény, a gyermekbarát igazságszolgáltatás megvalósulásához kapcsolódó egyes törvények módosításáról
<https://uj.jogtar.hu/#doc/db/1/id/A1200062.TV/ts/20120629/>, Letöltés dátuma: 2021. január 17.
- 2006. évi CXXIII. törvény a büntető ügyekben alkalmazható közvetítői tevékenységről
<https://uj.jogtar.hu/#doc/db/1/id/A0600123.TV/ts/20180701/>, Letöltés dátuma: 2021. január 20.
- Gál Andor / Hegedűs István / Juhász Zsuzsanna / Karsai Krisztina / Mezőlaki Erik / Szomora Zsolt / Törő Sándor: Nagykomentár a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvényhez,
• <https://uj.jogtar.hu/#doc/db/346/id/A13Y1369.KK/ts/20200215/>, Letöltés dátuma: 2021. január 17.
- Békés Ádám / Blaskó Béla / Bodony István / Busch Balázs / Demeter Zsuzsanna / Elek Balázs / Herke Csongor / Ibolya Tibor / Jancsó Gábor / Karner Zsanett / Kunyák Gergely / Megyeri Gábor / Miskolczi Barna / Polt Péter / Sódor István / Szathmáry Zoltán / Szentmihályi-Soós Viktória / Tisza-Papp Judit / Vass Péter / Vida József: Kommentár a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvényhez,

<https://uj.jogtar.hu/#doc/db/396/id/A17Y0090.KK/ts/20200701/>, Letöltés dátuma: 2021. január 17.

- 11/2018. (VI. 29.) LÜ utasítás a fiatalkorúak büntetőügyeivel kapcsolatos ügyészégi szakfeladatok ellátásáról

<https://uj.jogtar.hu/#doc/db/1/id/A18U0011.LFU/ts/20180702/>, Letöltés dátuma: 2021. január 20.

- 8/2013. (VI. 29.) KIM rendelet a Pártfogó Felügyelői Szolgálat tevékenységéről

<https://uj.jogtar.hu/#doc/db/1/id/A1300008.KIM/ts/20200215/>, Letöltés dátuma: 2021. január 20.

- 32/2011. (XI. 18.) KIM rendelet, a rendőrség nyomozó hatóságainál létesítendő gyermekmeghallgató szobák kialakításáról

<https://uj.jogtar.hu/#doc/db/1/id/A1100032.KIM/ts/20111119/>, Letöltés dátuma: 2021. január 17.

- Az Országos Bírósági Hivatal Elnökének 274/2014. (VI. 27.) OBHE számú határozata,

https://birosag.hu/sites/default/files/2019-02/274_1.pdf, Letöltés dátuma: 2021. január 17.

- B/12207, A legfőbb ügyész országgyűlési beszámolója az ügyészség 2019. évi tevékenységéről

<https://www.parlament.hu/irom41/12207/12207.pdf>, Letöltés dátuma: 2021. január 20.